

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни “Економіка України”
підготовки бакалавра
спеціальності 051 “Економіка”

Львів – 2022 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Львівський національний університет імені Івана
Франка

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: М. В. Кічурчак, професор кафедри економіки
України, доктор економічних наук, професор.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного
факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

“___” серпня 2022 р., протокол № 1

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Економіка України” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 05 “Соціальні та поведінкові науки” спеціальності 051 “Економіка”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості та закономірності функціонування та розвитку економіки України.

Міждисциплінарні зв'язки: Опанування дисципліни “Економіка України” ґрунтується на знаннях, що одержані студентами при вивченні таких дисциплін, як “Історія України”, “Правознавство”, “Основи економічної науки”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретико-методологічні та прикладні засади вивчення економіки України;
2. Моделі розвитку економіки України.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Економіка України” є вивчення теоретичних і прикладних засад функціонування національної економіки в умовах її реформування та післявоєнної відбудови, що орієнтоване на виявлення чинників, проблем та особливостей її розвитку, розкриття сучасних моделей реформування, аналіз економічних і соціальних наслідків реформ та військової агресії.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни „Економіка України” є оволодіння фаховими знаннями про механізми функціонування національної економіки України в умовах її реформування та післявоєнної відбудови, формування економістів-державотворців.

Основними завданнями дисципліни “Економіка України” є

- розуміння предмету і методологічних засад вивчення економіки України в контексті маркетингу;
- формування знань про особливості діяльності державних інституцій та механізми регулювання економіки України в контексті реформ та післявоєнної відбудови;
- формування навичок оцінювання структурних змін в національній економіці та особливостей регіональної політики в контексті реформ та післявоєнної відбудови;
- ознайомлення з специфікою формування ринкового середовища та інституційних перетворень в економіці України в контексті реформ та післявоєнної відбудови;
- окреслення перспективних моделей розвитку економіки України та головних напрямів зовнішньоекономічної стратегії розвитку економіки України в контексті реформ та післявоєнної відбудови.

1.3. Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2	Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1	Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.
СК5	Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

1.4. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати про:

- предмет і методологічні засади вивчення економіки України в контексті маркетингу;
- економічні теорії та чинники розвитку національної економіки;
- державні інституції та механізми регулювання економіки України;
- структурні зміни в національній економіці та особливості регіональної політики;
- формування ринкового середовища та інституційні перетворення в економіці України;
- фінансову систему та основні засади фінансової політики;
- зайнятість населення і найважливіші напрями соціальної політики в економіці України;
- перспективні моделі розвитку економіки України;
- зовнішньоекономічну стратегію розвитку економіки України.

вміти:

- застосовувати понятійний апарат і методологію дослідження навчальної дисципліни “Економіка України” у системі маркетингу;
- визначати особливості і проблеми економічного і соціального розвитку України;
- аналізувати сучасний стан розвитку окремих галузей і сфер української економіки;
- з’ясувати можливі шляхи розв’язання проблем розвитку економіки України;
- обґрунтовувати використання інструментарію макроекономічної політики для регулювання процесів господарського життя в національній економіці;

- визначати найважливіші пріоритети і напрями економічної політики України.
- виявляти наслідки впливу суб'єктів господарювання на екологічну ситуацію в українській економіці;
- враховувати вплив глобалізаційних процесів на розвиток вітчизняної економіки.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити в ECTS.

Програмні результати навчання:

ПРН1	Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.
ПРН2	Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.
ПРН3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.
ПРН4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.
ПРН5	Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
ПРН6	Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
ПРН7	Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
ПРН8	Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.
ПРН9	Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
ПРН10	Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
ПРН11	Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
ПРН12	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
ПРН14	Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
ПРН15	Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні
ПРН20	Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.
ПРН21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
ПРН22	Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
ПРН23	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення
ПРН24	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та прикладні засади вивчення економіки України

Т Е М А 1 . П Р Е Д М Е Т , М Е Т О Д О Л О Г І Я І З А В Д А Н Н Я В И В Ч Е Н Н Я Е К О Н О М І К И У К Р А І Н И

Сутність і компоненти національної економіки. Предмет і методологія вивчення національної економіки. Умови виникнення й розвитку національної економіки. Найважливіші ознаки національної економіки.

Національна економіка в системі економічного знання та її зв'язок з іншими науками. Функції національної економіки як науки. Наукова систематизація М. Туган-Барановського. Національна економіка та економічна теорія.

Стан, джерела і завдання вивчення економіки суверенної України. Головні напрями пост-воєнної відбудови економіки України.

Т Е М А 2 . Е К О Н О М І К А У К Р А І Н И Н А П Е Р Е Д О Д Н І П Р О Г О Л О Ш Е Н Н Я Н Е З А Л Е Ж Н О С Т І

Макроекономічна динаміка, її чинники та спад ефективності. Розбалансованість та диспропорції розвитку національної економіки.

Ресурсний дефіцит і науково-технічний прогрес. Необхідність науково-технічного прогресу та його особисті в Україні.

Стан навколишнього середовища і криза еколого-економічних систем. Причини погіршення екологічної ситуації в Україні.

Економічне становище населення і мотивація праці. Політика доходів і показники добробуту населення України у складі СРСР. Розвиток тіньової економіки в СРСР як альтернативного джерела доходів.

Внутрішня і зовнішня за інтегрованість економіки України в господарській системі СРСР. Найважливіші ознаки колонізації економіки України.

Т Е М А 3 . Е К О Н О М І Ч Н І Т Е О Р І Ї Т А Ч И Н Н И К И Р О З В И Т К У Е К О Н О М І К И У К Р А І Н И

Теорії національної економіки. Погляди меркантилістів, фізіократів і класичної школи на національну економіку. Національна економіка у поглядах представників соціалістичного напрямку та К. Маркса. Історична школа про національну економіку. Неолібералізм і національна економіка. Сучасні економічні теорії про національну економіку. Внесок відомих українських вчених-економістів у розвиток теорії національної економіки.

Чинники розвитку економіки України. Людський потенціал України та його головні складові. Демографічна ситуація в Україні. Стан здоров'я населення України. Освітній потенціал і матеріальний добробут населення України. Грошові доходи населення, їх структура і динаміка в економіці України. Капітал і його роль у розвитку економіки України. Зміна структури основного капіталу в суверенній Україні. Природні ресурси України, їхнє значення у розвитку економіки. Земельні ресурси України. Енергетичні ресурси України. Інші види природних ресурсів. Структурна перебудова національної економіки та її найважливіші напрями.

Економічні втрати людського потенціалу, фізичного і природного капіталу економіки України під час війни та головні підходи до його відновлення.

Т Е М А 4. ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Регуляція і дерегуляція економіки України. Перехідна економіка, найважливіші моделі переходу до ринкової системи господарювання в Україні. Особливості формування ринкової системи господарювання в економіці України.

Основні етапи і проблеми реформування національної економіки. Валовий внутрішній продукт, його структура і динаміка в економіці України. Державна політика забезпечення економічного зростання. Причини виникнення економічної кризи в економіці України у 1990-х рр. Реформування економіки України в умовах війни.

Регіональна політика і децентралізація в національній економіці. Мета та принципи її формування, стратегічні орієнтири та завдання на шляху удосконалення регіональної політики. Бюджетно-територіальна децентралізація та економіка розвитку територій та її став в умовах війни.

Найважливіші завдання побудови соціальної ринкової системи господарювання в Україні на сучасному етапі. Стратегічні та тактичні пріоритети. Світова фінансово-економічна криза, її вплив на економіку України. Роль держави у мінімізації негативних наслідків світової фінансово-економічної кризи в економіці України. Стратегія економічної відбудови економіки України після війни

Т Е М А 5. ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Приватизація та її роль у здійсненні інституційних перетворень в економіці України. Роздержавлення і приватизація, їхні найважливіші завдання. Головні етапи здійснення приватизації в економіці України. Сертифікатна приватизація, її завдання та недоліки. Державна програма приватизації на 2010-2014 рр. Основні підходи до приватизації великих і стратегічних підприємств в економіці України. Приватизація в умовах війни.

Підприємництво та його становлення в Україні. Етапи розвитку підприємництва в економіці України. Регуляторна політика розвитку підприємництва в Україні. Розвиток підприємництва в умовах війни.

Антимонопольна політика і розвиток конкуренції в Україні. Головні типи монополістичних формувань в Україні напередодні проголошення незалежності. Антимонопольне законодавство України і його роль у розвитку конкуренції. Антимонопольний комітет України, його найважливіші функції. Природні монополії та їх функціонування в економіці України. Актуальні завдання формування конкурентного середовища та розвитку конкуренції. Формування конкурентного середовища в умовах війни.

Т Е М А 6. ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Зайнятість населення, її структура і динаміка в економіці України. Особливості зайнятості населення в економіці України. Найважливіші напрями

реалізації політики зайнятості населення в економіці України на сучасному етапі.
Політика зайнятості в умовах війни

Безробіття та його особливості в економіці України. Причини виникнення безробіття та його динаміка в економіці України. Соціальні та економічні наслідки безробіття в економіці України. Чинники безробіття в економіці України в умовах війни.

Становлення ринку праці в економіці України. Чинники, що впливають на функціонування ринку праці в національній економіці. Найважливіші сегменти ринку праці в економіці України. Проблеми реформування ринку праці у вітчизняній економіці. Державне регулювання ринку праці в економіці України. Розвиток ринку праці в умовах війни.

Соціальна політика та її найважливіші складові в економіці України. Найголовніші пріоритети та стратегічні орієнтири соціальної політики в економіці України. Інструменти реалізації соціальної політики в національній економіці. Соціальна політика в умовах війни.

Система соціального захисту населення в економіці України. Пенсійна реформа в Україні та її основні напрями. Головні етапи становлення системи соціального захисту в Україні. Система соціального захисту населення в умовах війни

Чинники і політика становлення середнього класу в економіці України. Функції середнього класу в національній економіці. Стратегія подолання бідності в економіці України. Особливості бідності в економіці України під час війни.

Змістовий модуль 2. Моделі розвитку економіки України

Т Е М А 7. ФІНАНСОВА І ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Фінансова система та основні засади фінансової політики в економіці України. Структура фінансової системи України. Вплив фінансової політики на найважливіші складові економіки України. Заходи фінансової політики в економіці України в умовах війни.

Бюджетна система економіки України. Принципи функціонування бюджетної системи України. Головні етапи становлення сучасної бюджетної системи в Україні. Державний борг, його структура і динаміка в Україні. Напрями реформування бюджетної системи в економіці України. Бюджетна система України в умовах війни.

Податкова система та політика в національній економіці. Найважливіші етапи створення сучасної податкової системи в Україні. Головні завдання реформування податкової системи України. Стратегія реформування податкової системи України. Реформування податкової системи України в умовах війни.

Грошова система в економіці України. Основні етапи становлення грошової системи в економіці України. Чинники доларизації грошової системи України. Інфляція та її чинники в економіці України. Напрями поліпшення функціонування грошової системи України на сучасному етапі. Чинники функціонування грошової системи України в умовах війни.

Банківська система економіки України. Основні етапи становлення банківської системи України. Вплив банківської системи на процес організації грошового обігу в національній економіці України. Перспективи розвитку банківської системи в національній економіці в умовах війни.

Грошово-кредитна політика та її найважливіші засади. Національний банк України та його функції. Інструментарій здійснення грошово-кредитної політики в національній економіці України. Грошово-кредитна політика під час війни в Україні.

Т Е М А 8 . П Р О М И С Л О В І С Т Ь І П Р О М И С Л О В А П О Л І Т И К А В Е К О Н О М І Ц І У К Р А І Н И

Місце і роль промисловості в економіці України. Зміни у структурі промисловості України за роки незалежності. Причини деформацій структури промисловості в Україні. Розвиток промисловості України в умовах війни.

Розвиток базових галузей промисловості України за роки незалежності. Електроенергетична галузь України. Вугільна промисловість України. Нафтогазова галузь України. Хімічна промисловість України. Гірничо-металургійний комплекс України. Машинобудування в Україні. Стан базових галузей економіки України в умовах війни.

Формування і реалізація державної промислової політики в Україні. Найважливіші завдання сучасної промислової політики України. Особливості післявоєнної економічної відбудови промисловості України.

Т Е М А 9 . С І Ї Ї С Ь К Е Г О С П О Д А Р С Т В О Т А О С Н О В Н І Н А П Р Я М И А Г Р А Р Н О Ї П О Л І Т И К И В Е К О Н О М І Ц І У К Р А І Н И

Місце і роль сільського господарства в економіці України. Розвиток сільського господарства України за роки незалежності. Особливості функціонування сільського господарства в умовах членства України у Світовій організації торгівлі. Стан розвитку сільського господарства в умовах війни та його післявоєнної відбудови.

Основні напрями аграрної політики в Україні. Проблеми реформування сільського господарства в економіці України. Земельна реформа та зміна форм власності у сільському господарстві. Розвиток нових форм господарювання на селі. Заходи аграрної політики в Україні під час війни.

Формування і функціонування аграрного ринку в економіці України. Інфраструктура аграрного ринку та її найважливіші функції. Проблеми та перспективи формування інфраструктури аграрного ринку в економіці України до, під час і після війни.

Т Е М А 10 . М О Д Е Л Ї І Н В Е С Т И Ц І Й Н О - І Н Н О В А Ц І Й Н О Г О Р О З В И Т К У Е К О Н О М І К И У К Р А І Н И

Інвестиції та основні напрями інвестиційної політики в економіці України. Пріоритетні сфери та напрями інвестування в економіці України. Проблеми залучення інвестицій в економіку України. Іноземні інвестиції, їх структура і динаміка в економіці України. Державна політика по залученню іноземних інвестицій в національну економіку. Залучення іноземних інвестицій в економіку

України в умовах кризи. Заходи інвестиційної політики в Україні до та після війни.

Сутність інноваційної моделі розвитку національної економіки. Умови переходу до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки України. Основні напрями структурно-інноваційної політики України. Формування національної інноваційної системи в Україні. Функції національної інноваційної системи. Перспективні напрями інноваційної політики в Україні в умовах післявоєнної відбудови її економіки.

Т Е М А 11. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Екологічна ситуація в національній економіці та реалізація моделі екологічно збалансованої економіки. Ноосферна модель екологічно збалансованого розвитку економіки України. Економіко-екологічна оцінка збитків, завданих війною.

Державна екологічна політика та напрями її розвитку. Проблеми і основні напрями реалізації екологічної політики в економіці України до, під час та після війни.

Організаційно-правові засади формування екологічно збалансованої економіки в Україні. Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України.

Т Е М А 12. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Зовнішньоекономічна стратегія та її складові. Національні інтереси України у сфері міжнародних відносин. Зовнішньоекономічна політика та її найголовніші пріоритети в Україні. Місце України у світовому економічному просторі. Зовнішня торгівля, її структура та динаміка в Україні. Платіжний баланс України, його динаміка та структура. Вплив глобалізації на розвиток економіки України. Модернізація вітчизняної економіки в умовах глобалізації. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні під час і після війни.

Співробітництво України з міжнародними організаціями. Міжнародна економічна інтеграція України. Стратегія співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. Напрями співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями під час і після війни.

3. Рекомендована література

Базова

1. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка України: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 470 с.
2. Економіка України: національна стратегія розвитку / [Л. С. Гринів, О. В. Стефанишин, М. В. Кічурчак та ін.]; за ред. проф., д.е.н. Л. С. Гринів. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 444 с.
3. Проект плану відновлення України. Матеріали робочої групи “Відновлення та розвиток економіки”. Луганно: Національна Рада з відновлення України від наслідків війни, 2022. 81 с.

Допоміжна

1. Гринів Л. С. Екологічна економіка: Навчальний посібник. Львів: “Магнолія 2006”, 2010. 358 с.
2. Злупко С. Економічна історія України / С. Злупко. К.: Знання, 2006. 367 с.
3. Національна економіка: навч.-метод. посібник / [О. Є. Кузьмін, У. І. Когут, І. С. Процик, Г. Л. Вербицька]; за заг. ред. О. Є. Кузьміна. Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2010. 188 с.
4. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект – 2017. ПроООН, 2017. 112 с. Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Оцінювання знань студентів здійснюється на підставі результатів поточного та підсумкового контролю за 100-бальною шкалою. Залікові бали з дисципліни “Економіка України” складаються із суми балів за поточний і підсумковий контроль та виставляється за такою шкалою (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для екзамену
A	90–100	відмінно
B	81–89	добре
C	71–80	
D	61–70	задовільно
E	51–60	
FX	21–50	незадовільно з можливістю повторного складання
F	0–20	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики успішності навчання

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі засоби діагностики успішності:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних, поточне тестування);
- оцінка за виконане індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферат);
- оцінка за самостійну роботу;
- підсумковий контроль.

Автор: _____ д.е.н., проф. М.Кічурчак